

Mijn column nummer 189

Gezanik over bagger

Het bergen van baggerspecie in diepe zandputten trekt de laatste tijd veel aandacht. Het Besluit bodemkwaliteit heeft dat gemakkelijker maakt dan het eerder was. Dat heeft tot protesten geleid. Van omwonenden van bergingslocaties die grondwater winnen, van politici met aanhangers aldaar en van onderzoekers die het onderwerp graag bestuderen. Hoe terecht zijn deze protesten? Even de geschiedenis in. Toen ik in 1982 bij de provincie Gelderland ging werken, kreeg ik als taak een onderzoek naar het bergen van baggerspecie in diepe zandputten te begeleiden. Het ging om baggerspecie uit de havens van Rotterdam die in Gelderse zandputten zou worden geborgen. Die mogelijkheid had Gelderland aangeboden, als goede buur van de provincie Zuid-Holland. In Gelderland zelf was op dat moment geen sprake van een onderkend probleem op dit gebied. Mijn inspanningen hebben geleid tot een vrijwillige Milieueffectrapportage naar de gevolgen van het bergen van baggerspecie in diepe zandputten. Daaruit bleek dat er voldoende putten waren waarin bagger probleemloos zou kunnen worden geborgen. Putten met een lichte kwel scoorden het beste, omdat het grondwater zo niet verontreinigd zou kunnen raken. Helaas waren de putten die het meest geschikt waren in handen van eigenaars die geen baggerspecie wilden bergen. Van het aanbod van Gelderland aan Zuid-Holland is dan ook niets terecht gekomen.

In de loop van de jaren tachtig bleek verontreinigde baggerspecie overal in Nederland voor te komen. Sindsdien zijn vele studies gedaan naar de mogelijke effecten van het bergen van baggerspecie onder water op de kwaliteit van het grondwater. Voor omwonenden blijkt dat telkens een punt van zorg te zijn, vooral als het grondwater wordt gebruikt als drinkwater voor mens en dier. Bij mijn weten hebben metingen en berekeningen stelselmatig aangegeven dat van verontreiniging van het grondwater door het bergen van baggerspecie nauwelijks of geen sprake is. Dat kan worden verklaard door bodemchemische en bodembioologische processen waardoor verontreinigende stoffen worden vastgelegd of afgebroken. Daarbij komt nog dat het omringende grondwater de weg van de minste weerstand kiest en dus niet door de baggerspecie stroomt, maar juist eromheen.

Er is fors gestudeerd op alternatieve opties, bijvoorbeeld het opwerken van baggerspecie tot kunstgrind. Dat is technisch mogelijk. Maar door de hoge energiebehoefte bleek dit onbetaalbaar te zijn. Het bergen van baggerspecie boven water bleek milieuhygiënisch slechter te scoren dan het bergen onder water. Het bergen van baggerspecie onder water is daarmee het meest duurzame alternatief gebleken.

Minister Cramer heeft nieuwe initiatieven voor het bergen van baggerspecie opgeschort, in afwachting van het advies van een commissie van deskundigen. Ik hoop dat deze commissie een deskundig advies gaat geven op basis van reeds verworven kennis, en met oog voor de plussen en minnen van eventuele alternatieven. Echte deskundigen zullen uiteraard geen onderscheid maken tussen specie van Rijkswaterstaat en overige specie. Gedurende bijna dertig jaar is voldoende kennis verzameld en er zijn voldoende praktijksituaties met monitoringgegevens. Op nieuw onderzoek zit niemand te wachten, uitgezonderd natuurlijk de beroepsgroep die hiervan leeft. Die groep zou dan ook geen stem moeten hebben in het eindadvies.

De dichter Lucebert schreef het volgende, vaak geciteerde vers:

*“Overal zanikt bagger
zwachtelend rond de reuzenlaarzen
waarin ik mijn tijd beklim haast verzadigd ja
maar het is nog steeds de mij bemestende tijd
mijn voertuig vore en trog”*

In de Nederlandse delta ontkomen we niet aan het bezinken van sediment. Als we willen blijven varen en het water goed willen afvoeren, ontkomen we niet aan het voortdurend verwijderen daarvan. De bagger in Nederland zanikt: overal en altijd.

Maar dan kunnen de deltabewoners toch nog knopen doorhakken en stoppen met zaniken?